

Inarinmaan Lapinkyläyhdistys ry
Haapalaaksontie 2
99800 Ivalo
Asiointiosoite: karikyro@gmail.com

Inari 26.7.2018

Oikeusministeriö

LAUSUNTO

Lausuntopalvelu.om@om.fi

Saamelaiskäräjälakitoimikunnan esitys saamelaiskäräjälain muuttamiseksi

1. Vaadimme lappalaispolveutumis perusteen pysyvää säilyttämistä saamelaiskäräjäläissa.

2) Sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa; pitää merkitä täysivaltaisena saamelaiskäräjien vaaliluetteloon, mikäli hän itse niin tahtoo.

Ihmisessä ei ole mitään muuta niin pysyvää kuin polveutuminen. Kaikki muu voi muuttua ja kaikkea muuta, kuten kielen ja kulttuurin voi oppia, tai omaksua. Vain polveutuminen on ihmisessä pysyvää ja muuttumatonta. Siksi se on yleismaailmallisesti tunnustettu myös alkuperäiskansaan kuulumisen keskeisimmäksi kriteeriksi.

Mikäli pelkästään kieli tulisi vaaliluetteloon merkinnän kriteeriksi, seuraisi siitä jatkossa tarpeetonta epäselvyyttä. Monenlaiset, toinen toistaan vaikeaselkoisemmat todistelut alkaisivat lisääntyä ja erilaisille tulkintoille tulisi jatkossa yhä enemmän tilaa.

Kaikki nuo hankaluudet on vältettävissä, mikäli perusteena on polveutuminen. Kieli on sikälikin tässä yhteydessä vaikea kriteeri, että se on kenen tahansa opeteltavissa. Ei auta vaikka kielen rinnalle laitettaisiin muita täydentäviä kriteereitä ja vaatimuksia, aina ilmenee uusia mahdollisuuksia erilaisiin tulkintoihin ja niitä pitää tällaisessa yhteydessä välttää.

Sen sijaan suora polveutuminen ei ole tulkintakysymys, vaan se on todistettu syntymäväestörekisteri- ja polveutumisasiakirjanäytöin. Kun pidetään ihmisen syntymä ja hänen polveutumisensa keskeisimpänä kriteerinä, kuten kaikkialla muualla maailmassa on alkuperäiskansan kriteerinä, vältetään epäselvyyksiltä ja turhilta tulkintavaikeuksilta.

1.2 Inarinsaamelaiset ja metsäsaamelaiset ovat ILO- sopimuksen nro 169 artiklan 1 tarkoittama alkuperäiskansa. Suomi on sitoutunut YK:n alkuperäiskansajulistuksessa suojelemaan ja ylläpitämään alkuperäiskansan kulttuuria, elämämuotoa ja oikeuksia.

1.3 Suomi on ratifioinut kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan sopimuksen, jonka artiklan 27 mukaan jokaisella ihmisellä on oikeus kuulua vähemmistöön yhdessä ryhmänsä muiden jäsenten kanssa. Nykyisellään tämä oikeus ei toteudu ja nyt tämä annettu hallituksen esitysluonnos on askel vielä huonompaan suuntaan.

2. Esityksen hyväksymisen seurauksena tämän sisältöisenä on pakotettuna kielensä menettäneiden pakkoassimilaatio ja kulttuurinen kansanmurha

Saamelaiskäräjälakia valmistelevan toimikunnan pj. Pekka Hallberg ja jotkut muut työryhmän jäsenet, sekä esitys korostavat, ettei saamelaiskäräjälain muutosta valmistelevan toimikunnan esityksessä määritellä lainkaan sitä, kuka on saamelainen, vaan vain se, kuka saa äänestää saamelaiskäräjien vaaleissa. Toteama on niin erikoinen, että vaatii hieman lisätarkastelua.

Hallbergin toimikunnan esityksen perusteluissa todetaan, että kaikki muutkin kuin vaaliluetteloon merkityt ja itseään saamelaisena pitävät saamelaiset voisivat vapaasti olla kehittää kieltään ja saamelaista kulttuuriaan. Tällainen kuvatonlainen kehityskulku ei valitettavasti ole realismia. Kun tuntee saamelaiskäräjien nykyhallinnon toimia ja tavoitteita lähempää ja vuosikymmenten ajan paikan päällä mukana eläneenä, on varmaa, että asia on valitettavasti kokonaan päinvastoin.

Eli vain ne, jotka ovat SaKä:n vaaliluettelossa, ovat ”oikeita saamelaisia” ja luettelon ulkopuolelle jätetyt ovat saamelaisuuden suhteen ”rupusakkia”, vailla aitoa ja reaalista mahdollisuutta kulttuurinsa elinvoimaisena pitämiseen. Ajan myötä tällainen johtaa ulkopuolelle jätettyjen inarin- ja metsäsaamelaisten täydelliseen pakkoassimiloitumiseen suomalaisiksi, sekä lappalaisten jälkeläisten kulttuuriseen kansanmurhaan.

julkilaisten kulttuuriin kansainvälisiin.

Voi vain kysyä, kuka tällaisen poliittisen saavutuksen ja taakan ottaa vapaaehtoisesti kannettavakseen? Koska alkuperäiskansasta on olemassa maailmanlaajuisesti tunnusmerkistö, ei Suomessakaan alkuperäiskansaa voi määritellä mielivaltaisesti ja poliittisin perustein.

2.1 Polveutuminen ikivanhoista lappalaissuvuista Polveutuminen on pysyvintä mitä ihmisessä on. Sitä ei mikään voi muuttaa (kielen voi kuka tahansa opiskella ja kulttuuriinkin voi ajan myötä samaistua). Polveutuminen alkuperäiskansasta ja alueensa pitkäaikainen asuttaminen ovat kansainvälisen lain mukaan maailmanlaajuisesti keskeisin peruste ja kriteeri alkuperäiskansan määrittämisessä ja alkuperäiskansaan kuulumisessa (YK). Kun Suomen Lapissa elänyt ihminen on saanut Oulun maakunta-arkistosta todistuksen, jonka mukaan hänen tiedetään kiistatta polveutuvan alueensa alkuperäisestä, saamenkieltä koti- ja ensimmäisenä kielenään puhuneesta lappalaissuvusta, ja kun hän lisäksi edelleen asuu alueella ja on säilyttänyt sukunsa kulttuurin mukaisen elämäntavan ja sen erityispiirteet, kuuluu hän kansainvälisesti hyväksytyjen normien mukaan alueensa alkuperäiskansaan. Saamelaiset ovat Suomen alkuperäiskansaa. (PL17§) Alemman tasoinen SaKä-laki ei voi olla ristiriidassa perustuslain kanssa. Edellä mainittujen edellytysten täytyessä henkilö on, hänen niin halutessaan saamelaisena hyväksyttävä saamelaiskäräjien vaaliluetteloon.

Liite 1.

2.2 Kielen menetys

Historialliset oikeuden pöytäkirjajäljennökset todistavat pakottamisen suomen kieleen. Suomen valtionhallinnon on otettava huomioon tällaisten historiallisten käräjäpöytäkirjojen ja oikeuden dokumenttien painoarvo näyttönä inarin- ja metsälappalaisten kielen pakkomenetyksen syystä.

Näistä tuomioissa ja pöytäkirjoista on selkeästi esitetty se, että nämä tuomitut ovat sitkeästi, viimeiseen saakka yrittäneet pitää oman kielensä. Vasta pakotettuina ja saatuaan kohtuuttomia rangaistuksia, sakkoja, jalkapuuta, pakkotyötä ja raipaniskuja he ovat alistettuina ja häpäistyinä joutuneet luopumaan kielestään ja opettelemaan raamatun avulla suomen kieltä. Alla muutamia esimerkkejä.

09.2.1723 **Inarin käräjät** SRA (= Ruotsin valtion arkisto) Tuomiokirjat. Nobottenin lääni. B9. Per Morottaja, sekä renki Mårten Person, Jacob Skiänkin poika Josef, Mujon lesken poika Anders saivat vakavia moitteita haluttomuudesta suomen kielen opetteluun. Nimismies Jöran Morottajalle moitittiin suomen kielen opetteluun laiskuudesta ja pantiin 16 hopearahan uhkasakko.

12.2.1724 **Inarin käräjät**, / SRA Tuomiokirjat. Norbottenin lääni 1723 – 1728) Jacob Skiänkin poika Josef, Mujon lesken poika Anders, sekä Matts Mattson Wallen piika Ingrid ja toinen piika Margetta Perintytär saivat antaa selityksensä kiirehtimisestä Syysjärveltä (3 peninkulmaa) rukouspäivän saarnaan. Selityksen johdosta käräjäoikeus ei ryhtynytkään lisätoimiin. *(näin ollen syrjässä asuminen oli suomen kielen pakko- opettelua lieventävä asia, eikä käräjäoikeuskaan antanut heille moitteita suurempia rangaistuksia. Voidaan mainita, että ko. Syysjärviläisillä suvuilla saamenkieli säilyikin paremmin, kuin niiden sukujen keskuudessa jotka asuivat lähempänä kirkkoa, Pielpajärvi.)*

14.2.1733 *Inarin käräjät* / SRA Tuomiokirjoja. Norbottenin lääni 1733 B 5) Kuinka Inarin alkuperäisten lappalaissukujen ihmiset (Per Morotten pojat ja Mårten Person ja Olof Persen Morotti) ovat oikeuden päätöksillä saaneet ankaria rangaistuksia, sakkoja, pakkotyötä, jalkapuuta ja raipaniskuja saamenkielen käytöstä. Tuomitut ovat Inarin Morottajan suvun jälkeläisten esi-isiä)

Kuten yllä olevat vanhat kärjäkirjat osoittavat, että nämä ihmiset ovat vastoin omaa tahtoaan, peloteltuina ja pakon edessä, oikeuden langettamien rangaistusten uhalla, olleet pakotettuja. opettelemaan ja omaksumaan Suomen kielen. Näiden sukujen jälkeläiset ovat etniseltä alkuperältään inarinsaamelaisia, joihin he myös identiteetissään samaistuvat. Heitä ei nyt uudistettavassa saamelaiskärjälaissa voi jättää pois Suomen alkuperäiskansan, saamelaiskäräjien, saamelaisten vaaliluettelosta siksi, etteivät he puhu saamea.

2.2 On historian valossa väärin puhua etnisistä saamelaisista ja lappalaisten jälkeläisistä, ikään kuin he olisivat eri kansaa. Näinhän ei ole. Aikoinaan hallinto on nimittänyt kaikkia näitä ihmisiä lappalaisiksi. Jaottelua on toki ollut asuinpaikan ja elinkeinon mukaan, joka taas vaihteli asuinpaikan suomien mahdollisuuksien mukaisesti. Vasta myöhemmin, ehkäpä 1960 ja -70 luvulla Suomessakin alkoi yleistyä nimitys saamelainen. Kielensä menettäneitä alettiin kutsua lappalaisten jälkeläisiksi ja kielen säilyttäneitä saamelaisiksi. Jokainen nykysaamelainen, olipa sitten porolappalaisen, tunturi- tai kalastajalappalaisen jälkeläinen, on enemmän tai vähemmän sekaverinen. Mitään etnistä puhdasverisyyttä ei nykyisin ole.

Tällainen jaottelu ei perustu historiallisiin tosiasioihin, eikä ole loogistakaan. Kaikki nykysaamelaiset, riippumatta siitä, osaavatko kieltä, ovatko vaaliluettelossa vai eivät, ovat enemmän tai vähemmän saamelaisia, tai enemmän tai vähemmän lappalaisten jälkeläisiä. Samaa kansaa kaikki tyynni, eikä sitä yhteyttä pidä kenenkään pyrkiä katkaisemaan millään jaottelulla.

Kuinka kielensä menettäneet voisivatkaan olla saamenkielisiä sen jälkeen, kun jo heidän esivanhempansa ovat julmasti ja rangaistusten voimalla pakotettuina joutuneet vaihtamaan saamenkielensä hallitsijan ja kirkon käyttämään suomen kieleen. Näiden ihmisten jälkeläisiä ei saa rangaista samasta asiasta toista kertaa kieltämällä nyt (v. 2018 Suomessa) heidän etninen alkuperänsä ja identiteettinsä ja erottamalla heidät kansastaan. Sellainen toimenpide, tai sen mahdollistava säädös johtaisi mitä julmimpaan kulttuuriseen kansanmurhaan.

3. Yleinen ja yhtäläinen äänioikeus on Suomessa ollut voimassa jo sata vuotta. Pakotetaanko Suomen saamelaiset palaamaan nyt ajassa sata vuotta taaksepäin?

Koko saamelaispolitiikka ja kaikkia saamelaisia koskeva päätöksen teko Suomessa on jo pitkään keskittynyt saamelaiskäräjiin. Vain Suomen valtio ja saamelaiskäräjät tekevät Suomessa virallisia saamelaisia koskevia päätöksiä. Kaikkien muiden tahojen kannanotot ja lausunnot jäävät vaille merkitystä, ne tulkitaan ulkopuolisiksi.

(Ei auta, vaikka suoraan polveutuisi ikivanhoista lappalaissuvuista ja identifioisi itsensä saamelaiseksi, ellei ole vaaliluettelossa. Ääni ei kuuluisi minnekään, eikä mielipiteitä noteerattaisi lainkaan, kun ei ole saamelaiskäräjien vaaliluettelossa.) (SaKä)

SaKä on se instituutio joilta eri viranomaiset pyytävät lausuntoja. SaKä lausuu lukuisista asioista myös oma- aloitteisesti ja erittäin aktiivisesti. Tässä Hallbergin toimikunnan esityksessä vielä korostetaan eri viranomaisten ja muiden toimijoiden neuvottelu- ja yhteistyövelvoitetta SaKä:n kanssa kaikessa maankäyttöön liittyvissä ja muissa elinkeinoasioissa. Näin ollen, kaikki päätösvalta, elinkeino- ja muusta maankäytöstä, kaikkia Suomen saamelaisia, myös vaaliluettelon ulkopuolisia koskien, siirtyisi kokonaan saamelaiskäräjille.

(Eli myös niiden saamelaisten, jotka eivät tulisi merkityksi vaaliluetteloon, elinkeinojen ja kaiken luonnonkäytön mahdollisuudet sanelisi saamelaiskäräjät.)

3.1 On julkisesti ollut jo pitkään tiedossa, että SaKä:n poliittinen johtoeliitti suhtautuu vihamielisesti Lappalaisten jälkeläisiin, nykyisiin kalastaja- ja metsäsaamelaisiin. Tämän jo pitkään jatkuneen vihamielisyyden seurauksena, lain voimaantulon myötä jäisivät nämä kalastaja- ja metsäsaamelaiset omissa elinkeinoasioissaan, omissa asioissaan kokonaan vaille vaikuttamisen mahdollisuutta.

Tämä SaKä: poliittisen johdon vihamielisyys ja koko kulttuurin vähättely on näkynyt jo pitkään myös konkreettisesti. Inarilaisen lappalaistaustaisten käräjien jäsenen lukuisista pyynnöistä huolimatta ei esim. Inarinsaamelaisten kalastus- ja pyyntikulttuuria ole käräjähallinnon toimesta haluttu tutkia tai pitää huolta sen esille tuomisesta yleisönäyttelyissä Siidassa ja Sajoksessa. Nykyisen käräjähallinnon haluttomuus asian esille tuomiseen johtunee siitä, että tämä ikivanhan inarilappalaisten, nykyisten inarinsaamelaisten, pääelinkeinon ja sen historian esiin nostaminen voisi aiheuttaa yhä lisää kysymyksiä siitä, miksi heitä ei hyväksytä vaaliluetteloon?

Nämä saamelaisten muinaista elämää kuvaavat näyttelyt muutoin ovat korkeaa tasoa. Näitä näyttelyitä hallitsevat poronhoito ja nykyisin yhä enemmän myös kolttakulttuuri. Näyttelyt, esillä pito ja koko toiminta ovat kuitenkin inarinlappalaisten jälkeläisten, inarinsaamelaisten maalla.

Tällainen suhtautuminen kielii vähättelystä ja vihamielisyydestä. Kenties myös siitä, että päätöksen tekijöillä itsellään, Inariin muualta muuttaneilla on huera tunne sisällään Inarin maaperällä. Tuntevathan he toki taustansa. Kuka Norjasta, kuka Ruotsista, kuka Enontekiön tuntureilta, ja minkä suvun isät sinne Savosta, mikä Karjalasta tai muualta Suomen alueelta muutama vuosisata sitten asukkaiksi tulleina ja kenties porosaamelaisen tyttären naineina, kulttuuriin mukaan tulleina, hankkien näin nykyisen saamelaisstatuksensa.

3.2 Kieliperusteinen saamelaiskäräjien vaaliluettelo alkaisi jakaa Suomen saamelaisia kahteen ryhmään. Etuoikeutettuja olisivat ne joilla on äänioikeus ja rupusakkia ne joilla ei äänioikeutta ole. Heillä ei olisi myöskään asioihinsa vaikuttamisen mahdollisuutta. Eli lyhyesti; palattaisiin muun Suomen alueen historiassa sata vuotta taaksepäin, torppariaikaan. Aikaan jolloin kansalla ei ollut yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta. Oli isännät, kartanon- ja vapaaherrat, joiden maita erilaisin syytingein torpparit nälkäpalkalla hoitelivat. Tätäkö nyt halutaan saamelaisalueelle, saamelaisten keskuuteen?

Poroisännät ja käräjien koulutettu palkkaeliitti hallitsisi saamelaisaluetta, valtion tukemana, Suomenvaltio palkanmaksajana näille eliittitoimijoille. Torpparisaamelaiset olisivat heidän palvelijoitaan ja kuuliaisiamalaisiaan. Yks veljessota suomessa on jo käyty, toista ei kaivata. Kyllä järjen pitää tässäkin voittaa ahneus?

3.3 Miten tällaiseen eriarvoistamiseen ja kansan jakoon suhtautuu Suomen nykyinen perustuslaki? Mitä siitä seuraisi? Mahdollisesti se, että sorron ja häpeän raivostuttamat kalastaja- ja metsäsaamelaiset pyrkisivät kiivaasti ja kaikin voimin hankkimaan itselleen suomalaisten kesken jo sata vuotta voimassa olleen yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden myös SaKä vaaleissa, aivan samoin kuin torpparit muualla suomessa sata vuotta sitten.

On selvää, että perustuslakiimme perustuen tuo yleinen ja yhtäläinen äänioikeus SaKä- vaaleissa saamelaisten kesken pitää Suomessa myös saattaa voimaan välittömästi, koskemaan kaikkia saamelaisia heitä itseään koskevissa asioissa. Näillä ilman äänioikeutta jätetyillä Kalastaja- ja metsäsaamelaisilla lienee asiansa tueksi saatavissa myös kansainvälistä YK- ja ihmisoikeusapua.

4. Vaatimus saamenkielestä saamelaiskäräjien valliluetteloon merkitsemiseksi on pakotettuina kielensä menettäneitä lappalaisten jälkeläisiä kohtaan ihmisoikeusrikkomus.

Haluamme kunnioittaen saattaa tietoon niitä vakavia virheitä ja laiminlyöntejä joita on ilmennyt tapahtuneen vuonna 1962 tehdyssä Erkki Nickulin pro gradu tutkielmassa; Suomen saamelaiset vuonna 1962.

Asian tekee ajankohtaiseksi se, että vuosia Suomessa jatkuneet nk saamelaiskiistat juontavat juurensa juuri tuon tutkielman puutteista ja virheellisistä tuloksista Suomen saamelaisten

luettelossa. Nykyinen saamelaiskäräjien, keskeisesti kieli perusteinen vaaliluettelo pohjautuu edelleenkin tähän pahasti puutteelliseen henkilöluetteloon.

Liian suuri määrä saamelaisia jäi tuolloin kokonaan haastatteleematta ja näin kokonaan pois saamelaisten luettelosta! Tuolloin, v.1962 tapahtuneet virheet ja laiminlyönnit koskettavat 13.1.2017 parafoitua Pohjoismaista saamelaissopimusta. Virheiden johdosta arviolta n.1000 inarinsaamelaista ja myös satoja muualla saamelaisalueella olevia saamelaisia on jäämässä myös pohjoismaisen saamelaissopimuksen ulkopuolelle.

Hallbergin työryhmän esityksessä on esitetty yhtä sukupolvea lisää taaksepäin kielivaatimuksen täyttymiseksi. Eli kun aiemmin oli kriteerinä kolme sukupolvea, nyt esitetään neljää, eli isoisovanhempaa. Tällä voisi olla jotakin merkitystä, mikäli asiaa tarkasteltaisiin vuoden 1962 tilanteesta, jolloin Nickul teki haastattelunsa. Silloin useampi inarinalappalaistenkin esivanhempi tuon kriteerin täyttäisi. Koska aikaa on kulunut tuosta Nickulin haastattelusta jo parin sukupolven verran, ei tällä asialla, enää tälle hetkellä ole mitään käytännön merkitystä. Päinvastoin, esitys vain sotkee asiaa ja tekee sen yhä vaikeammin varmuudella todistettavaksi suuntaan, tai toiseen.

Kielen merkitystä kulttuurille ei kukaan vähättele. On hyvä, että kielen menttänneet voivat sitä nyt opiskella kielipesissä ja kouluissa. Kieli ei kuitenkaan pelkästään voi olla alkuperäiskansaan kuulumisen kriteeri. Sitä se ei ole sitä myöskään kansainvälisessä alkuperäiskansa määrittelyssä.

4.1 On harhauttavaa ottaa tässä yhteydessä esiin pohjoismainen yhteneväisyys ja kieliperuste. Muissa pohjoismaissa, esim. Norjassa on jo vuosikymmenten ajan ollut ilman kieliperustetta merkittävästi avoimempi pääsy valliluetteloon kuin Suomessa. Sen vuoksi Norjassa on liki kymmenkertainen saamelaispopulaatio Suomeen verrattuna. Jos nyt Suomessa vuosikymmeniä vallinneen tiukan kieliperusteen sijaan otettaisiin huomioon alkuperäiskansan kieliperuste, niin

vähintään tuukan kienperusteisen ja hylkaavan seulan voimassaolon jälkeen otetaan kieli ainoaksi kriteeriksi, on vaarana tulla tilanteeseen, jossa saamelaiskäräjien vaaliluettelon kansoittavatkin kielen opiskelleet ja sen omineet muut, kuin alkuperäiskansaankuuluvat. He voivat olla mitä tahansa kansallisuutta myös syntyperältään. Tämä tuskin on oikeaa alkuperäiskansa politiikkaa Suomelta, eikä sellainen tilanne liene myöskään PL:n 17§ tavoitteiden mukainen.

4.2 Metsäsaamelaiset ja inarinsaamelaiset ovat todistetusti asuneet saamelaisalueella vuosisatoja, niin pitkälle, ettei muuta varmaa historian tietoa ole. Sukupolvesta toiseen he ovat harjoittaneet samaa kulttuuriansa kuin kaikki edelliset sukupolvensa vuosisatoja taaksepäin. Vaikka osa menetti kielen ja saamelaisuus häpäistiin kirkon ja valtion toimesta, identiteetti ja kulttuuri eivät ole hävinneet. Metsäsaamelaisten ja inarinsaamelaisten esi-isiä tuomittiin sakkoihin ja jalkapuuhan kun he eivät opetelleet, eivätkä opettaneet lapsilleenkaan suomea vaan itsepintaisesti puhuivat saamea. Kirkon ja valtion käyttämällä rangaistusmenetelmillä sekä häpäisyllä Suomen todellinen alkuperäiskansa oppi olemaan hiljaa ja häpeämään itseään. Kieli ei häviä kokonaan yhden sukupolven aikana, ei edes pakosta. Vielä 1900 alussa on ollut metsäsaamelaisia ja inarinsaamelaisia, joiden edeltäviltä sukupolvilta kieli väkisin yritettiin hävittää, jotka ovat sitkeästi puhuneet kotikielensä saamea vaikka julkisesti onkin käytetty suomea. Saamelaiskäräjät on kuitenkin kiistänyt 2015, ettei kaksikielisyyttä ole olemassakaan, vaikka yleisessä tiedossa on ollut jo pitkään, että ihminen voi oppia useamman kielen yhtä aikaa puhumaan oppiessaan.

4.3 Saamenkieli ensimmäisenä kielenä kielellisesti pakotettuina assimiloituilta on häpeällinen vaatimus. Vaaliluetteloon pääsyyn on vaadittu kielellisesti assimiloituilta todisteita saamenkielestä ensimmäisenä kielenä, se on häpeällistä. Ensin on kuvaannollisesti leikattu kieli irti ja sitten

vaaditaan näyttöä kielitaidosta ennen kuin voi vaikuttaa omissa asioissaan ja saamelainen identiteetti hyväksytään. Vastaavaa kokemusta ei ole Norjasta ja Ruotsista tulleilla saamelaisilla eikä toisen maailmansodan jälkeen Suomen asuinpaikakseen valinneilla koltilta, saamelaisilla joita nyt pidetään Suomen alkuperäiskansana ja ainoina oikeina saamelaisina. Norjasta ja Ruotsista Suomeen tulleet saamelaiset, valitsivat Suomen asuinpaikakseen vuoden 1852 rajasulun jälkeen ja koltat valitsivat itse Suomen Neuvostoliiton sijasta, koltia ei pakkomuutettu Suomeen.

Pakkoassimilointi keinojen käyttö inarin- ja metsäsaamelaisia kohtaan pitää loppua. Kielellisen pakkoassimilaation jatkeeksi ei nyt enää saa tuoda muita identiteetin hävittämisen pakotteita.

5. Yhteistoiminta- ja neuvotteluelvoite.

Tässä Hallbergin työryhmän esityksessä olisi ollut syytä puuttua siihen, ettei saamelaiskäräjät kulttuuri- itsehallintoa tekosyynä käyttäen, tässä suhteessa perusteettomilla ja asiattomilla vaatimuksillaan tarpeettomasti haittaa kaavoitusta ja muuta maankäyttöä yksityismailla. Tällainen vaatimus on lisättävä tästä asiasta säädettyyn lainsäädäntöön.

5.1 Hallbergin toimikunnan perusteluosa; 9§ yhteistoiminta- ja neuvotteluelvoite. Kulttuuri itsehallinto ei ole irti maa- ja metsätalouden vaatimuksista se on kärjähallinnon vaatimusten vuoksi alueella ollut jo pitkään selviö. Asia on kirjattu tähän esitykseen entistään painokkaammin. Käytännössä se merkitsee sitä, että mikäli esitys tulee hyväksytyksi laiksi, tulleet käräjät entistään hanakammin puuttumaan kaikkiin alueen maankäyttöhankkeisiin. Jo tähän saakka käräjiillä on ollut erittäin

puuttamaan kaikkiin alueen maankäyttöhankkeisiin. Jo tällain saakka käräjiä on ollut erittäin aktiivinen, jopa aggressiivinen suhtautuminen alueen maankäyttö ja kehityshankkeisiin. Mikäli saamelaiskäräjille nyt annetaan lakiin kirjattuna entistäkin vahvempi valta puuttua sekä valtion, että yksityismaankäytön hankkeisiin, on vaarana, että tämän kulttuuri- itsehallinto kirjauksen myötä alueen kehitys pysähtyy.

On väitetty, ettei käräjät puuttuisi yksityismaalla oleviin hankkeisiin, tai maankäyttöön. Tällainen väite on vale. Jo nyt on useita sellaisia yksityismaata koskevia hankkeita joiden toteuttamista käräjät on tekaistuin perustein valituksillaan hidastanut ja vaikeuttanut.

(Veikko Väänänen 10.3.2014, eriävä mielipide MH lakiluonnokseen, 15. sivu "Ehdotus säädettynä muodostuisi tosiasiallisesti saamelaiskäräjien ja kolttien kyläkokouksen veto-oikeudeksi, joka mahdollistaa mielivaltaisen ja valikoivan vaikutusten arvioinnin sekä niistä prosessoinnin. Kyseessä olisi saamelaisten osalta yksityisoikeuksien heikentäminen kollektiivisten oikeuksien suuntaan, samoin heikentämiskiellon nojalla voitaisiin puuttua "muun väestön" sekä kuntien ja kaikkien julkisyhteisöjen tarpeisiin, jotka liittyvät valtion maa- ja vesialueiden käyttöön. On esimerkiksi huomattava, että kunnat laativat ja uudistavat alueellisia kaavoja myös valtion maa- ja vesialueilla, jolloin esimerkiksi rakentamiseen tai reitteihin liittyviä varauksia on tehty ja tarvetta edelleenkin tehdä myös niille. Saamelaiskäräjien ja kolttien kyläkokouksen määräävän aseman huomattava vahvistaminen loukkaisi alueen kaikkien asukkaiden yksityisoikeuksia, mukana erityiset etuudet ja nk. kuntalaisten oikeudet.")

5.2 Inarinmaan Lapinkyläyhdistys ry:llä on n. Seitsemänsataa (n.700) valtakirjaa erityisperusteisten oikeuksien omistajilta, (metsästys, kalastus, poronhoito, puun ja maa-ainesten otto), koskien vanhojen inarinlappalaisukujen, nykyisten statuksettomien inarinsaamelaisten tiloille kirjattuja

erityisiä etuuksia nykyisen valtionmaan ja veden käyttöön. Näitä oikeuksia on laajalti, koskien koko nykyisen Inarin kunnan aluetta. Nämä ovat saamelaiskäräjien vaalilautakunnan statuksettomiksi jättämien inarinsaamelaiten yksityistä omaisuutta, joka nauttii perustuslain suojaa.

Nykyinen Saamelaiskäräjähallinto on jo pitkään hamunnut näitä oikeuksia itselleen, lukuisin julkisin kannanotoin, kollektiivisen SaKä- hallinnon määräysvaltaan. Aivan kuin nykyinen käräjähallinto ei ymmärtäisi näiden erityisten etuuksien kiinteistöoikeudellista asemaa. Vaikka joku oikeus ei olisikaan sen omistajan jatkuvassa käytössä, se ei merkitse sitä, etteikö se olisi kiinteistöoikeuden mukaisesti voimassa ja joissakin tapauksissa myös oikeudenomistajan yksinoikeudella käytettävissä. Tällaiset vaatimukset ja valloittamishankkeet loukkaavat PL:n omaisuuden suojaa. Ne ovat myös omiaan kasvattamaan tarpeetonta epäluuloa asianosaisissa. Osa näiden valtionmaahan kohdentuvien erityisten käyttöoikeuksien omistajista on myös SaKä:n äänestysluettelossa.

6. Lopuksi Hallbergin työryhmän esityksessä on myös hyviä ja tarpeellisia esityksiä. Tässä yhteydessä esiin nousevat virkavastuu ja rikoslain alaisuus, ne ovat paikallaan. Samoin demokratian lisääminen vaalien kuntakiintiöiden määrään. Inarin osalta kuntakiintiön kuuluu äänioikeutettujen määrään suhteutettuna olla seitsemän. (7)

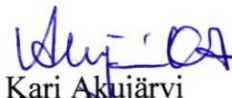
6.1. Kalastaja- ja metsäsaamelaiset ovat toisin, kuin saamelaiskäräjien nykyeliitti, oppineet elämään niukasti. Suomen valtio antaa jo nyt saamelaisille ja erityisesti kärjäeliittiin ja heidän peesaajiinsa kuuluville paljon sellaista taloudellista erityishyvää, johon muilla ei ole asiaa. Osalle tämä vääristynyt saamelaispolitiikka on jo valtion rahoittama elinkeino. Sekään ei näytä kaikille tälle kärjäeliitille riittävän. Vaatimukset taloudellisesta erityishyvästä kasvavat jatkuvasti.

(vrt. SaKä:n hallituksen päätös, jossa yht'äkkiä kulttuurikeskus Sajoksen käyttökuluista syntyneistä valtion kiinteistön ylläpitovaroista ryhdyttiin maksamaan varapuheenjohtajille palkkaa, muuttaen varapuheenjohtajat luottamusmiehistä palkannauttijoiksi. SaKä- laki ei tällaista mahdollisuutta tunne. ”**Saamelaiskäräjälaki 1 1 § Puheenjohtaja Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa. Valinnasta on välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle. Puheenjohtaja toimii tehtävässään päätoimisesti.**”)

Kalastaja- ja metsäsaamelaiset olisivat äänestyskelpoisina parlamentissa tasapainottava voima taloudenpidon ja vaatimusten järjeistämässä. Edellä esitetyn ja paikallisen elämäkokemuksen mukaan ei ole mitään muuta tosiasiallista ja reaalielämässä saavutettavaa mahdollisuutta, kuin pitää Suomen lapin aluetta asuttanut saamenkansa yhtenäisenä ja Suomen lakien mukaan ”yhdenvertaisena lain edessä.” Se on myös Suomen valtiovaltaa velvoittava historiallinen tehtävä.

Yrjö Mattila
Puheenjohtaja

Kari Akujärvi
Varapuheenjohtaja

Asiointiosoite:
karikyro@gmail.com

+358 400 398 984